Το Όνειρο του Τζιυπρή του Λευκαρίτη

Εξαρχής θέλω να τονίσω ότι το σημερινό σημείωμα δεν μπορεί να θεωρηθεί κριτικό, καθώς δεν καταπιάνεται με ανάλυση μιας θεατρικής παράστασης, αλλά την χρησιμοποιεί ως αφορμή για μια απλή κουβέντα περί θεατρικών ανέμων και υδάτων.

Κοιτάζω το εξώφυλλο του προγράμματος της παραγωγής της ΕΘΑΛ «Το Όνειρο του Τζιυπρή του Λευκαρίτη» και σκέφτομαι ότι η ασπρόμαυρη φωτογραφία του θιάσου της παράστασης, που στυλιζαρισμένα παραπέμπει σε θεατρικό θίασο μιας άλλης εποχής, μου δίνει την αίσθηση την οποία θα ήθελα να εισπράξω από την ίδια την παράσταση. Το ρετρό, η προβολή του κάθε χαρακτηριστικού στοιχείου μιας περασμένης εποχής μπροστά στους σημερινούς θεατές/ακροατές/αναγνώστες, είναι στυλ, που απαιτεί λεπτότητα και φινέτσα στην αναβίωση, πρώτα απ' όλα, της αύρας του παρελθόντος, συχνά ποτισμένης με ένα άρωμα συγκίνησης, νοσταλγίας, γλυκιάς θλίψης ή πικρής αίσθησης απώλειας. Αλλιώς προς τι η επαναφορά αυτών που απλά πέρασαν και χάθηκαν στον χρόνο; Μερικές από τις αιτίες για τις οποίες οι Μεγάλοι του κινηματογράφου, από τον Φελίνι μέχρι τον Κουαρόν, έχουν πετύχει τη ρετρό ματιά είναι το συναισθηματικό φίλτρο μέσα από το οποίο παρουσιάζονται τα περασμένα, είναι η προσωπική στάση του δημιουργού απέναντι στα απεικονιζόμενα, είναι οι μη δηλωμένοι ευθέως κι όμως αισθητοί για τους θεατές λόγοι για τους οποίους ο καλλιτέχνης χρειάζεται αυτή την ανάκληση του παρελθόντος.

Άλλα τα μέσα του κινηματογράφου, κι αλλά του θεάτρου. Ας επιστρέψουμε από τα μεγάλα στα δικά μας. Όπως φαίνεται, η ΕΘΑΛ έχει θέσει στόχο, μεταξύ των άλλων, να δίνει νέα πνοή στα έργα της θεατρικής κληρονομιάς του τόπου. Έτσι είχε ανεβάσει το έργο του Ε. Ευθυμιάδη «Φαρμοκοποιός και Χωριάτης» γραμμένο την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα, σε σκηνοθεσία Άδωνι Φλωρίδη. Τώρα στράφηκε στην πρώτη κυπριακή οπερέτα με κείμενο του Κώστα Χαράκη και μουσική Αχιλλέα Λυμπουρίδη. Τις δυο παραγωγές δεν ενώνουν πολλά πράγματα εκτός από τον προαναφερθέντα στόχο της Θεατρικής Εταιρείας Λεμεσού και ίσως το «κάλεσμα» προς τους θεατές να δουν τα πράγματα στη σωστή «ρετρό» προοπτική. Εδώ είναι που αρχίζω ν' αναρωτιέμαι, και μιλώ με αφορμή την πιο πρόσφατη παραγωγή της ΕΘΑΛ «Το Όνειρο του Τζιυπρή του Λευκαρίτη». Αναρωτιέμαι, λοιπόν, αν είναι η δουλειά μου ως θεατή να δημιουργώ προσωπικές. Έτσι όπως είδα την παράσταση του Τάκη Χριστοφάκη, ένιωθα ότι κάτι έπρεπε να κάνω, να βάλω εγώ κάποια στυλιστικά εισαγωγικά στο δρώμενο που παρουσιαζόταν μπροστά μας. Επειδή χωρίς τα απαραίτητα, κατ' εμένα πάντα, εισαγωγικά, χωρίς κάποιο πλαίσιο στυλιζαρίσματος που θα αγκάλιαζε τη δράση, είναι σαν να καλούνται οι θεατές να ενεργοποιήσουν κάποια γενικευμένη, για κάθε παλιά ύλη ταιριάζουσα, νοσταλγική αντιμετώπιση. Όπως σε σχέση με το έργο του Ευθυμιάδη, έτσι και με το κείμενο του Κώστα Χαράκη, οι προσπάθειες να δούμε κάποια στοιχεία που να τα ενώνουν θεματικά με τη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα, π.χ. την αισχροκέρδεια στην εμπορία των φαρμάκων στην πρώτη περίπτωση ή τον ξενιτεμό των Κυπρίων και οι προσδοκίες τους για ξένα μεγαλεία, μου φαίνονται παρατραβηγμένες και δεν μπορούν να αποτελούν πειστικούς λόγους για αναβίωση του παλιού υλικού.

Η διαδικασία της αναδόμησης του έργου, για την οποία έμαθα από το πρόγραμμα της παράστασης, μου φάνηκε πολύ ενδιαφέρουσα. Το λιμπρέτο της οπερέτας αναπλάστηκε από τον γιο του συγγραφέα, Κρίστη Χαράκη, με βάση το αρχειακό υλικό. Και η χαμένη παρτιτούρα του Αχιλλέα Λυμπουρίδη ανακτήθηκε από τις βιντεογραφημένες συνεντεύξεις του Ανδρέα Μαυρομμάτη και της Όλγας Ποταμίτου, που με την ερμηνεία των τραγουδιών του έργου έδωσαν τη δυνατότητα στον μουσικοσυνθέτη Χρίστο Μάρκου να συμπληρώσει το μουσικό σώμα του έργου. Δεν είναι δουλειά κανενός να προτείνει κάτι στους δημιουργούς, ειδικά μετά από την ολοκλήρωση του κοπιαστικού τους έργου. Αλλά προσωπικά αισθάνθηκα ότι αυτή η διαδικασία της έρευνας, της διείσδυσης στο παρελθόν μέσα από τις προσωπικές μνήμες, της συναρμολόγησης των ψηφίδων, της εκπλήρωσης του χρέους προς αυτούς που έφυγαν, θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος της σημερινής παρουσίασης του αναδομημένου έργου (ίσως με την ένταξη των βιντεογραφημένων συνεντεύξεων ή την παρουσίαση της ντοκουμενταλιστικής βάσης της έρευνας). Θα μπορούσε να λειτουργήσει το πλαίσιο στυλιζαρίσματος, για το οποίο μίλησα πιο πάνω, ως το νοσταλγικό φίλτρο που να κάλυπτε το δρώμενο και να έδινε στους δημιουργούς το «δικαίωμα» να αναμένουν από το κοινό να συντονιστεί μαζί τους συναισθηματικά. Να, όπως νιώθουμε συγκίνηση, όταν κοιτάμε ξένες παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες, που δεν θα έπρεπε να μας αφορούν, κι όμως...